

ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ଇତିହାସ : ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ନିର୍ମଳା କୁମାରୀ ମହାପାତ୍ର

ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ । ଗଣତନ୍ତ୍ର-ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର-ସମାଜବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାରତବର୍ଷ । ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଭାରତ ପାଇଁ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜନହିତକାରୀ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା, ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଛି । ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଛି ଏକ ମାଧ୍ୟମ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଗରିବତମ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ବିକାଶର ଯୋଜନା ପହଞ୍ଚି ପାରିବାର ସୁଯୋଗ ରହିଅଛି । ୧୯୪୮-୪୯ରୁ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି । ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ସମ୍ବିଧାନର ୭୩ତମ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ଏପ୍ରିଲ ୨୪ ତାରିଖରୁ ଓ ୭୪ତମ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ଜୁନ ୧ ତାରିଖରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ଦେଶରେ ପ୍ରୋକ୍ତ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଯୋଗୁଁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲା । ଅତଏବ ୧୯୯୩, ମଇ ମାସ ୩୦ ତାରିଖରୁ ୧୯୯୪ ଏପ୍ରିଲ ୨୩ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ (ପାଖାପାଖି ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ) ଆମ ଦେଶର ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଉପରୋକ୍ତ ସଂଶୋଧିତ ଆଇନକୁ ନିଜ ନିଜ ରାଜ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ।

୧୯୯୬ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ସମ୍ବିଧାନର ୭୩ତମ ସଂଶୋଧନର ସଂପ୍ରସାରିତ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁସୂଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ୧୯୯୭ ମସିହାରେ ୭୩ତମ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ନିର୍ବାଚନ କରାଗଲା । ୨୦୦୧ ବର୍ଷ ବିହାର ରାଜ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘ ୨୩ ବର୍ଷ ପରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ନିର୍ବାଚନ କରାଗଲା । ୧୯୯୭ରୁ ୨୦୦୨ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଫଳତାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ସାରିବା ପରେ ୨୦୦୨ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଆଇନର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ସଠିକ୍ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ ହେବା

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ଏହାର ପ୍ରମାଣ ହେଲା ୨୦୦୭ ଫେବୃଆରୀରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ସୁଖର କଥା ଯେ ୨୦୦୪ ମସିହାରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଖୋଲାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଆଇନରେ ସଂଶୋଧନ ଅଣାଯାଇ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ହାତରୁ ସରପଞ୍ଚ ନିଲମ୍ବନ କରିବା କ୍ଷମତା ଅପସାରିତ କରାଯାଇଅଛି । ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଅଛି ।

ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ସଂପର୍କରେ କେତେଗୋଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା

୧୯୪୮-୪୯ ମସିହାରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଭୂମିକା ନେଇ ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ସଭା (Constituent Assembly)ରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ୧୯୫୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ବଳବତ୍ତ ରାୟ କମିଟି ଗଠନ କରାଗଲା ଓ ସେହି ବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ୨୪ ତାରିଖରେ ଏହି କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କଲେ । କମିଟିର ସୁପାରିଶ ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶରେ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲାଗୁ କରାଗଲା । ୧୯୫୯ ଅକ୍ଟୋବର ୨ ତାରିଖରେ ରାଜସ୍ଥାନର ନାଗାଉରଠାରେ ଦେଶର ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଦେଶର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କଲେ । ଏହା ପରେ କେରଳ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ବିଲ୍ ସେ ରାଜ୍ୟର ବିଧାନସଭାରେ ଅଣାଗଲା । ମାତ୍ର ବିଧାନସଭା ଭଙ୍ଗ ହେବା କାରଣରୁ ସେଠାରେ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ୧୯୭୪-୭୭ ମସିହା ହେଲା ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଧଃପତନ କାଳ । ୧୯୭୮ ମସିହା ଜୁନ ୪ ତାରିଖରେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ନିର୍ବାଚନ ଦଳଭିତ୍ତିରେ କରାଗଲା । ସେହି ବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟ ୨୧ ତାରିଖରେ ଅଶୋକ ମେହେଟ୍ଟା କମିଟି ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଉପରେ ମତବ୍ୟ ତଥା ମତାମତ ଫର୍ଦ୍ଦ

ପ୍ରଦାନ କଲେ । ୧୯୮୩ ମସିହାରେ କର୍ଷାଟକ ସରକାର ନୂଆ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଲେ ।

ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି, ୧୯୮୨ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ହନୁମନ୍ତ ରାଓଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ କମିଟି ବସାଗଲା । ଏହି କମିଟି ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିସ୍ତୃତ ରିପୋର୍ଟ ୧୯୮୪ ମଇ ମାସରେ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

୧୯୮୫ ମସିହାର କଥା । କର୍ଷାଟକ ରାଜ୍ୟର ପଞ୍ଚାୟତ ନିୟମ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କଲା କୁଳାଲ ମାସରେ ଓ ସେହି ୧୯୮୫ ଅଗଷ୍ଟ ୧୪ ତାରିଖରେ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ସେଇ ବର୍ଷ ଜି.ଭି.କେ. ରାଓ କମିଟି ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୫ରୁ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ କରି ସେହି ବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବରରେ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶର ପ୍ରଶାସନିକ ଦିଗବିଦିଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏଇ କମିଟି ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବସା ଯାଇଥିଲା ।

ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ କର୍ଷାଟକ – ଏଇ ଦୁଇରାଜ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆଗୁଆ ଅଟନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇରାଜ୍ୟର ସଫଳତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ସରକାର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ୧୯୮୬ ମସିହାରେ । ସେହି ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୮୬ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୭ ତାରିଖରେ ଏଲ୍.ଏମ୍. ସିଂହଭୂ କମିଟି ପଞ୍ଚାୟତରା ସାମ୍ବିଧାନିକ ସ୍ଥିତି ଉପରେ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ୧୯୮୮ ମସିହାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସଂଶୋଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ସବ୍-କମିଟି ଶ୍ରୀ ପି.କେ. ଥୁଙ୍ଗନଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ବସିଥିଲା, ସେହି କମିଟି ଯଥାବିଧି ରିପୋର୍ଟ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୮୯ ମସିହାରେ ୬୪ତମ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସଂଶୋଧନ ବିଲ୍ ମଇ ୧୫ ତାରିଖରେ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରାଗଲା । ମାତ୍ର ଅକ୍ଟୋବର ୧୫ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ଏହା ରାଜ୍ୟ ସଭାରେ ଗୃହୀତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

୧୯୯୧ ମସିହାରେ ସମ୍ବିଧାନର ୭୨ତମ ଓ ୭୩ତମ ସଂଶୋଧନ ବିଲ୍ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରାଗଲା । ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ଉଭୟ ବିଲ୍ ଡିସେମ୍ବର ୨୨ ତାରିଖରେ ଲୋକସଭାରେ ଓ ତା’ ପରଦିନ (ତା.୨୩.୧୨.୧୯୯୨) ରାଜ୍ୟସଭାରେ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କଲା ଯାହାର ସୁଫଳ ୧୯୯୩ରୁ ମିଳୁଅଛି । ଯଥା- ସମ୍ବିଧାନର ୭୩ତମ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ୧୯୯୩ ଏପ୍ରିଲ ୨୪ ତାରିଖରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଅଛି । ସମ୍ବିଧାନର ୭୪ତମ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ୧୯୯୩ ମସିହା ଜୁନ ୧ (ପହିଲା) ତାରିଖରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଅଛି ।

ସମ୍ବିଧାନର ୭୩ତମ ସଂଶୋଧନର ନୂତନତ୍ଵ

୧. ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ୫ (ପାଞ୍ଚ) ବର୍ଷ ରହିବ ଏବଂ ସେଇ ସମୟସୀମା ପୂର୍ବରୁ ଭାଙ୍ଗି ଗଲେ ସେଥିପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ୬ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ ହେବ ।

୨. ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ, ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି, ଓ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ରହିବ ।

୩. ସମ୍ବିଧାନର ୧୧ ତମ ଅନୁସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଚାୟତ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ୨୯ଟି ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି ।

୪. ପ୍ରତି ଗ୍ରାମ ଶାସନ ସ୍ତରରେ ସମସ୍ତ ଭୋଟରଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଗ୍ରାମସଭା ଗଢ଼ାଯିବ । ଗ୍ରାମସଭାର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ଗ୍ରାମର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ, ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଓ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ବିଚାରବିମର୍ଷ କରି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବେ ।

୫. ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସିଧାସଳଖ ଭାବରେ ଭୋଟରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ବାଚିତ ହେବେ । କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ, ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ନାଏବ ସରପଞ୍ଚ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ତରରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ବାଚିତ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଅଛି । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ସରପଞ୍ଚମାନେ ସିଧାସଳଖ ଭୋଟରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଛନ୍ତି ।

୬. ତିନୋଟିଯାକ ସ୍ତରରେ ମହିଳା ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପାଇଁ ଅତିକମ୍ରେ ୩୩% ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇଅଛି ।

୭. ତତ୍ତ୍ଵସିଲଭୁକ୍ତ ଜାତି, ଜନଜାତି ପାଇଁ ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତରେ ଆସନ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବ ।

୮. ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟରେ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ କମିଶନ ଗଠନ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଆୟରୁ କେତେ ଭାଗ ଅନୁଦାନ ପଞ୍ଚାୟତ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନେ ପାଇବେ, ତାହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅର୍ଥ କମିଶନ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

୯. ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିର୍ବାଚନ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନ ଗଠନ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନ ଏଇ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା, ତଦାରଖ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦାୟିତ୍ଵରେ ରହିବେ ।

ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ୨୯ଟି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଅତି ସଚେତନ ରହିବେ । ଏଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ସାଂକେତିକ । ଏହାଛଡ଼ା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ କ୍ଷମତା ପରିସରରେ କରିପାରିବେ । ଏଥିପାଇଁ ସଂପୃକ୍ତ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ ଆବଶ୍ୟକ କ୍ଷମତା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ତେବେ ପଞ୍ଚାୟତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବହୁମୁଖୀ କାର୍ଯ୍ୟର ତାଲିକା ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ –

୧. କୃଷିର ପ୍ରସାର
୨. ଭୂ-ଉନ୍ନୟନ, ଭୂ-ସଂସ୍କାର, ଚଳବନ୍ଦୀ ଓ ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା
୩. ପଶୁପାଳନ
୪. ମହ୍ୟ ସଂପଦର ବିକାଶ
୫. କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ, ଜଳଯୋଗାଣ ଓ ଅବବାହିକାର ଉନ୍ନୟନ
୬. ସାମାଜିକ ବନୀକରଣ ଓ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ନିକଟରେ ବନୀକରଣ
୭. ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ
୮. ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ
୯. ଖଦୀ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ
୧୦. ଗ୍ରାମ୍ୟ ବାସଗୃହ
୧୧. ପାନୀୟଜଳ
୧୨. ଜାଳେଣି, ଘାସ, ଡୁଣାଦି ପଶୁଖାଦ୍ୟ
୧୩. ରାସ୍ତା, ନାଳ, ପୋଲ, ଘାଟ, ଜଳପଥ ଓ ଗମନାଗମନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପାୟ
୧୪. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବ୍ୟବହାର ସମେତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌କରଣ
୧୫. ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ଉତ୍ସ
୧୬. ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସକରଣ ଯୋଜନା
୧୭. ପ୍ରାଥମିକ ଓ ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା
୧୮. ବୈଷୟିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ ବୃତ୍ତିଗତ ଶିକ୍ଷା
୧୯. ପ୍ରୌଢ଼ ଓ ଅଣ-ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଶିକ୍ଷା
୨୦. ପାଠାଗାର
୨୧. ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
୨୨. ବଜାର ଓ ମେଳା

୨୩. ଡାକ୍ତରଖାନା, ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ସମେତ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା
୨୪. ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ
୨୫. ମହିଳା ଓ ଶିଶୁବିକାଶ
୨୬. ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ଓ ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ସମେତ ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ
୨୭. ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀ ବିଶେଷତଃ ତତ୍ତ୍ୱସିଲଭୁକ୍ତ ଜାତି ଓ ଉପଜାତିର କଲ୍ୟାଣ
୨୮. ସାର୍ବଜନୀନ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ବଣ୍ଟନ ପଦ୍ଧତିର ପରିଚାଳନା
୨୯. ଗୋଷ୍ଠୀ ସଂପଦର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସ୍ବାୟତ୍ତ ଶାସନ ତିନିଗୋଟି ପାହାଚ ଦେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମ ପାହାଚରେ ଦୁଇହଜାରରୁ ଦଶହଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଗଠନ କରାଯାଏ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ ହେଲେ ସରପଞ୍ଚ । ସରପଞ୍ଚ ମହାଶୟ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ସିଧାସଳଖ ସାବାଳକ ଭୋଟରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ହେଲା ତ୍ରିସରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜର ଦ୍ୱିତୀୟ ପାହାଚ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତକୁ ନେଇ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ୩୧୪ଟି ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେତିକି ଗୋଟି ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ମଣ୍ଡଳ (Community Development Blocks) ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ବା ସି.ଡି. ବ୍ଲକ୍ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚମାନେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ପାଇଁ ସଭାଧ୍ୟକ୍ଷ ବା ଚେୟାରମ୍ୟାନ ନିର୍ବାଚନ କରନ୍ତି ।

ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ତ୍ରିସରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜର ତୃତୀୟ ତଥା ଉଚ୍ଚତମ ପାହାଚ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଲୋକେ ସିଧାସଳଖ ଭୋଟ ଦେଇ ନିର୍ବାଚନ କରିଥା'ନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଜିଲ୍ଲାର ବିଧାନସଭା ସଦସ୍ୟ, ଲୋକସଭା ସଦସ୍ୟ/ରାଜ୍ୟସଭା ସଦସ୍ୟ ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଚେୟାରମ୍ୟାନମାନେ ନିଜ ନିଜର ପଦବୀ ବଳରେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ସଭ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନେ ନିଜ ଭିତରୁ ଜଣକୁ ସଭାଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅନ୍ୟଜଣକୁ ଉପସଭାଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ବାଛନ୍ତି ବା ନିର୍ବାଚନ କରନ୍ତି । ପ୍ରତିସରର ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ହୋଇପାରିଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅନୁଭୂତ ହେବ ।

ସେକ୍ଟର-୨/୪୨୬

ନୀଳାଦ୍ରି ବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୧